

dem, der saaledes ubetinget tro paa, at Gudsejeren og Husmanden med den ene Ko i et og alt have fælles Interesser, tværtimod, jeg tror, at disse to Kategorier af Samsfundsborgere paa mange væsentlige Hovedpunkter, med Hensyn til Reformation af nugældende Forhold, navnlig Bestatningsforholdenes Ordning, have høist forskellige Interesser. Men der er et Punkt, over for hvilket det i nogen Maade gælder, at her kan der anlægges en fælles Maalestov — jeg siger med Vilje i nogen Maade — og dette Punkt er Prioritetsforrentningsspørgsmaalet, her staa de forholdsvis paa nogenlunde lige Fod, men kun forholdsvis, thi det er dog saa temmelig ubestrideligt, at ogsaa her vender den tunge Ende nedad. Selv om det kan siges overfladisk taget, at det er et, hvad enten det er den lille Prioritet paa op til 3,000 Kr., der udgør indtil Halvdelen af den prioriterede Ejendoms Værdi, eller det er de Hundreder af Tustinder, som belaste Halvdelen af den store Ejendoms Værdi, saa er det dog vistnok saaledes, at den samme Procent falder sværere at udrede for den mindre Ejendomsbesidder end for den større. Men ihvorvel det altsaa er saa, at det tør hævdes, at det her som i saa mange andre Forhold er nedad, at Trykket hviler tungest, saa er det dog alligevel naturligt, at alle inden for den samme vide Kamme kunne mødes i Forstaaelse af den store Betydning, som det har, at søge Rettelse af Trykket, at opnaa en om end kun delvis Frigørelse. Mødes vi saaledes i Erkendelsen af, at Trykket er til Stede, saa kunne vi vistnok ogsaa alle indrømme, at $5\frac{1}{6}$ pCt. aarlig Ydelse, som de 20,000 Husmænd, som Forlaget omhandler, maa præstere, er en Byrde, som paakaalder Opmærksomheden. Nu er det Spørgsmaalet, hvad der kan gøres, og om der kan gøres noget her overfor. Rent finansielt taget mener jeg, at det maa besvares med Ja! Paa et Tidspunkt, hvor Statskassen udreder 1,450,000 Kr. til at lette Kommunernes Stattebyrder, maa Udredelsen af et Beløb af 160,000 Kr. i det her foreslaaede Djemed ikke kunne volde uoverkommelige Vanskeligheder, naar der ses hen til, at Betydningen af den Rettelse, som her foreslaas, baade i Henseende til Virkningen og i Henseende til den Trang, der er til Stede, er ulige større end i det andet Forhold. Jeg vil end ikke tage i Betænkning at sige, at selv om det, som her foreslaas, maatte ske helt eller delvis paa Betøstning af Omfanget af det andet, saa burde det dog ske. Altsaa fra et finansielt Synspunkt har jeg ingen Betænkning ved Gennemførelsen af det, som Flertallet her foreslaar. Derimod kunde jeg tænke mig, at man kunde sige:

hvor ere Konsekvenserne; for selv om vi holde os inden for Grænsen: Besiddere af Ejendomme af indtil 6,000 Kr.s Værdi, saa er det jo vitterligt, at ikke paa langt nær alle Husmænd ere Interessenter i Husmandskreditforeningerne. Men en saadan Anke, som man ud fra den Betragtning kunde rejse, kunde jo rejses over for saa godt som alt, hvad Lovgivningsmagten paatager sig i Retning af Rettelse, i Retning af Støtte til visse givne Institutioner. Den Støtte, der i disse mangeartede Tilfælde ydes, kommer jo kun de inden for Institutionerne værende til gode, medens de, der staa uden for, selv om de end nok saa meget i økonomisk og i anden Henseende ere hines ligestillede, ikke komme til at nyde godt deraf, i alt Fald ikke direkte, ikke paa første Haand, og dog siger man ikke: hvor ere Konsekvenserne? Man spørger ikke derom og bør heller ikke gøre det. Thi Staten kan ikke saaledes opsoge den enkelte. Staten kan gøre et af to. Den kan tage Institutionerne ind under sin Vedelse, eller den kan træde støttende til, som den gør i mangfoldige Tilfælde, og saa nyde de, der ere inde under Institutionerne, godt af Statens Støtte, medens de, der staa udenfor, ikke gøre det, i alt Fald ikke direkte, i alt Fald ikke paa første Haand. Saaledes er det i mangfoldige Forhold, og saaledes bør det ogsaa være her. Derfor kan jeg heller ikke ud fra det Synspunkt: Konsekvenserne, nære nogen Betænkning ved at tilraade det høje Ting at tiltræde Flertallets Indstilling. Noget mere Vægt maa jeg imidlertid lægge paa den Indvending, at det her foreslaaede kan betegnes som en Gave. Men naar vi se hen til, at disse ca. 20,000 Husmænd i Anledning af deres Laans Optagelse have svaret ca. 300,000 Kr. i Skat, at altsaa deres Laanstrang er bleven benyttet, som den jo bliver benyttet overalt, som Objekt for Stattepaalæg, saa tror jeg, at man godt kan sige, at det er en fuldt forsvarlig Tanke at stille sig saaledes over for det her foreliggende eksceptionelle Tilfælde, at man siger: Halvdelen af den Skat, de i sin Tid have svaret, lade vi flyde tilbage til dem, for at de kunne komme til saa meget før at nyde godt af den Konvertering, som for 6 Aar siden gik for sig, men som de endnu ikke have mærket noget til. Og her bevæge vi os paa et Felt med fast Grund under os. Thi selv om man — hvad jeg ikke kan indse Nødvendigheden af — vil sige, at skulle de ældre Interessenter godtgøres Halvdelen af deres Skat, saa skulle de yngre ogsaa, saa kunne vi dog overse, hvad det kan føre med sig. Holde vi os saaledes til den ydste Forening